

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

III. 1916.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1916.

Muntvondst te Olst (Overijsel).

Bij het vergraven van een eiken hakbosch in de buurt van de plek, waar weleer het huis «de Dingshof» heeft gestaan, onder de gemeente Olst (Overijsel), zijn in het begin van Maart dezes jaars een aantal uitsluitend zilveren munten gevonden, die in een potje geborgen waren. De meeste dier stukken hadden helaas door den invloed van vocht zeer geleden en waren zwaar geoxydeerd. Vooral aan de munten van kleine waarde, van een laag zilveragehalte, had het lange verblijf in den vochtigen bodem veel kwaad gedaan. Dit is te meer te betreuren, daar juist onder die kleinere munten vele zeldzame en belangrijke stukken voorkomen. Onder de munten van Overijsel vooral, en wel in de eerste plaats onder die van Deventer, zijn verschillende stukken van groot belang, die òf nog niet waren voorgekomen, òf wel belangrijk afwijken van de tot heden bekende exemplaren.

De jongst gedateerde munt is de schilling van Keulen van 1516 (N°. 205); de munten zullen dus omstreeks dien tijd begraven zijn.

Door de eigenaars der munten, de heeren VAN DOORNINCK, werden wij in de gelegenheid gesteld de vondst na te zien en te beschrijven en laten wij de opgave der gevonden stukken volgen.

GELDERLAND.

	Aantal.
1. EDUARD als Hertog. 1361—1371. Botdrager te Arnhem geslagen.	
v. D. CHJS, pl. V. 3.	1.
2. ARNOUD. 1423—1473. Dubbele Groot.	
v. D. CHJS, pl. X. 8.	1.
3. FILIPS DE SCHOONE minderjarig. 1482—1496. Vuurijzer.	
v. D. CHJS, pl. XIII. 5.	2.
4. 1492. Vuurijzer.	
v. D. CHJS, pl. XIV. 4.	4.
5. 1492. Als voren. Met een G in het hart van het kruis op de keerzijde.	
Verg. v. D. CHJS, pl. XIV. 4. ROEST. <i>Essai</i> 1) 322.	1.
6. 1492. Als voren. Met G E L op de voorzijde.	
Verg. v. D. CHJS, pl. XIV. 4. ROEST. <i>Essai</i> 323.	5.
7. Halve stuiver.	
v. D. CHJS, pl. XV. 8.	1.
8. Als voren.	
v. D. CHJS, pl. XV. 9.	1.
9. KAREL VAN EGMOND. 1492—1538. Vuurijzer.	
v. D. CHJS, pl. XVI. 11.	1.
10. Als voren. 1496. Dubbele stuiver.	
v. D. CHJS, pl. XVI. 20.	9.
11. Als voren, maar het omschrift der keerzijde met eene lelie aanvangende.	
Verg. v. D. CHJS, pl. XVI. 20. ROEST. <i>Essai</i> 386.	7.
12. Als voren. 1499.	
Verg. v. D. CHJS, pl. XVI. 20. ROEST. <i>Essai</i> 404.	3.

1) TH. M. ROEST. *Essai de classification des monnaies du comté, puis duché de Gueldre*. (*Revue belge de numismatique* 1891—1893).

	Aantal.
13. Als voren. 1501. v. D. CHUJS, pl. XVI. 21.	29.
14. Als voren, maar het omschrift der keerzijde met een Geldersch kruisje aanvangende. Verg. v. D. CHUJS, pl. XVI. 21.	2.
15. Als voren, maar met <i>EXQUIS</i> op de keerzijde. Verg. v. D. CHUJS, pl. XVI. 21. ROEST. <i>Essai</i> 405.	4.
16. Als voren, maar de leeuwen en lelies in de kantons van het kruis op de keerzijde in om- gekeerde volgorde geplaatst. Verg. v. D. CHUJS, pl. XVI. 21. ROEST <i>Essai</i> 407.	12.
17. Stuiver. v. D. CHUJS, pl. XVI. 24.	3.
18. Stuiver. v. D. CHUJS, pl. XVII. 28.	3.
19. Als voren. Met: <i>IVL' . CO : 3 VIT'</i> . Verg. v. D. CHUJS, pl. XVII. 28. ROEST <i>Essai</i> 390.	9.
20. Stuiver. v. D. CHUJS, pl. XXX. 9.	1.
21. Dubbele stuiver. v. D. CHUJS, pl. XVII. 31.	1

NIJMEGEN.

22. Dubbele Stuiver. v. D. CHUJS, pl. II. 17. DE VOOGT ¹⁾ . 17.	6.
23. Als voren variëteit. Verg. v. D. CHUJS, pl. II. 17. DE VOOGT. 17b.	1.
24. Als voren variëteit met <i>NOVIMTGENSIS</i> . Verg. DE VOOGT. 17b.	1.

¹⁾ W. J. DE VOOGT. *Bijdragen tot de Numismatiek van Gelderland*. Arnhem. 1867.

ZUTFEN.

	Aantal.
25. 1480. Albus of Witpenning.
v. D. CHIJS, pl. VI. 1.	3.

HOLLAND.

26. MARIA VAN BOURGONDIE. 1477—1482. 1479.
Vuurijzers.
v. D. CHIJS, pl. XVI. 10—12.	7.
27. 1483. Vuurijzer.
v. D. CHIJS, pl. XVI. 15.	1.
28. MAXIMILIAAN en FILIPS DE SCHOONE. 1482—1488.
1488. Dubbele Griffioen.
v. D. CHIJS, pl. XIX. 23.	2.
29. Groot.
v. D. CHIJS, pl. XIX. 25.	1.
*30. FILIPS DE SCHOONE meerderjarig. 1496—1506.
Halve Stuiver. Voorzijde: + PH'S + ARCHI
+ DVX + TVST' + BOR' + CO' + HOL'.
Keerzijde: * BENE - DIC + TI + - T *
MET - DOMINO.
Verg. v. D. CHIJS, pl. XXI. 6 ¹⁾ .	1.
31. Halve Stuiver.
v. D. CHIJS, pl. XXI. 7.	1.
32. 1492. Vuurijzer.
v. D. CHIJS, pl. XXII. 16—17.	9.
33. 1496. Dubbele Stuiver.
v. D. CHIJS, pl. XXII. 23.	1.
34. Stuiver.
v. D. CHIJS, pl. XXXIII. 32—33.	24.

¹⁾ De met een * gemerkte nummers zijn aangekocht voor het Kon. Penningkabinet.

	Aantal.
· 35. 1499. Stuiver. v. d. CHHS, pl. XXXIII. 36—39.	16.
· 36. 1499. Stuiver. v. d. CHHS, pl. XXII. 27—29.	5.
37. 1499. Stuiver. v. d. CHHS, pl. XXIII. 44.	18.
UTRECHT.	
· 38. RUDOLF VAN DIEPHOLT. 1431—1455. Dubbele Groot te Deventer geslagen. v. d. CHHS, pl. XVI. 8.	1.
· 39. DAVID VAN BOURGONDIE. 1455—1496. 1468. Stuiver van Deventer. v. d. CHHS, pl. XVII. 14.	2.
40. 1469. Stuiver als voren. v. d. CHHS, pl. XVII. 15.	2.
41. 1470. Stuiver als voren. Als v. d. CHHS, pl. XVII. 15, maar met jaartal $\text{M} + \text{CCCC} - \text{C} \cdot$ LXX .	1.
*42. 1471. Stuiver als voren. v. d. CHHS, pl. XVII. 17.	3.
· 43. 1472. Stuiver als voren. v. d. CHHS, pl. XVII. 19.	10.
44. 1473. Stuiver als voren. v. d. CHHS, pl. XVIII. 21.	11.
*45. 1473. Groot van Deventer. v. d. CHHS, pl. XXIX. 4.	1.
· 46. 1473. Als voren, keerzijde: $\text{M} + \text{CCCC} - \text{C} \cdot$ LXXIII . Verg. v. d. CHHS, pl. XXIX. 4.	1.

	Aantal.
47. 1474. Dubbele Groot. v. D. CHIJ, pl. XXIX. 5.	3.
48. 1477. Dubbele Stuiver. v. D. CHIJ, pl. XVIII. 24.	2.
49. 1492. Vuurijzer. v. D. CHIJ, pl. XVIII. 36.	1.
50. FREDERIK VAN BADEN. 1496—1517. 1498. Dubbele Stuiver. v. D. CHIJ, pl. XXI. 8.	3.
51. 1507. Groot. v. D. CHIJ, pl. XXI. 15.	4.
52. 1510. Dubbele Stuiver. v. D. CHIJ, pl. XXI. 17.	76.
53. 1512. Dubbele Stuiver. v. D. CHIJ, pl. XXI. 18.	3.

GRONINGEN, DEVENTER EN KAMPEN.

In 1479 sloten burgemeester, schepenen en raad der steden Deventer en Kampen en burgemeester en raden van de stad Groningen eene overeenkomst, om in elk dier drie steden te doen slaan munten van een zelfde type en van gelijke waarde, waardoor men hoopte een einde te maken aan de „*doelinge in den payementen tot groeten achterdele ende schaden der gemeenheit*”. De munten, die men zou slaan, waren:

1. een zilveren penning, waarvan op een Keulsch mark ¹⁾ zouden gaan 83, die 6 penningen fijn zou bevatten, en waarvan 20 een waarde zouden vertegenwoordigen van een gouden Rijnschen gulden.

2. een zilveren penning, als voren, waarvan 169 op een Keulsche mark zouden gaan, van hetzelfde gehalte

¹⁾ 1 Mark Keulsch is 233,855 gr.

en waarvan 40 de waarde van een gouden Rijnschen gulden zouden hebben.

Behalve deze stukken, die schellingen genoemd werden, zouden er nog onderdeelen worden geslagen. Op de eene zijde der munten zou voorkomèn het wapen der stad, waar het stuk geslagen was „*myt enen cruce dat coemen sal uyt den wapen*”, en de woorden: *Moneta nova Daventrien of Campen of Gronyngen*”, de andere zijde zou de wapens dier drie steden vertoonen, met het jaartal.

De zakelijke inhoud dier overeenkomst staat aangegeekend in het „*Digestum novum*” der stad Kampen, in haar archief voorhanden, waaruit blijkt, dat als onderdeelen geslagen zijn: halve schillingen van 230 in het mark en van 4 penningen fijn, oirtkens van 400 in 't mark en 1½ penningen fijn, penningen van 720 in het mark en 1½ penningen fijn, halve penningen van 1000 in het mark en 1 penning fijn 1).

De Nos. 54—56 zijn volgens deze overeenkomst geslagen.

- *54. 1479. Dubbele Schelling te Deventer geslagen.
v. D. CHUIS, pl. IX. p. 276.

1.

55.

- *55. 1479. Schelling te Deventer geslagen, type van de voorgaande munt.
Voorzijde: De wapenschildjes van Deventer,

1) Zie in de *Overijsselsche Almanak voor Oudheid en Letteren* 1854 het belangrijk artikel van W. H. COST JORDENS „*Bydragen tot de Geschiedenis der Deventer Munt*”, waaraan wij de meeste bijzonderheden ontleend hebben.

Aantal.

Kampen en Groningen, waarbinnen een stip, binnen een parelrand. Tusschen de wapenschildjes een \circ . Omschrift: ✠ MONETA : ROVA : DE : DAVENTRIA :. Keerzijde: Het wapen der stad Deventer, op een kruis geplaatst, dat het veld van de munt in vieren deelt. Omschrift: ANNO : - DONO' - CCCCC - LXXIX.

1.

56. 1479. Dubbele Schelling te Kampen geslagen. Voorzijde: De wapens der drie steden, waartusschen \mathcal{C} (als bij v. d. CHHS, pl. IX). Omschrift: MONET' * - * ROVA * - * CAVNP' *. Keerzijde: Het wapen van Kampen, rustende op een gebloemd kruis (als bij v. d. CHHS, pl. IX), omschrift: ANNO - DONO' M - CCCCC - LXXXI.

1.

Deze munt was aan Prof. v. d. CHHS onbekend; een exemplaar bevond zich in de verzameling van Mr. HOOFD VAN IDDEKINGE, en werd bij de veiling dier verzameling in 1883 voor het Kon. Kabt. aangekocht. (Cat. No. 2145).

Munten der drie Steden met afzonderlijke stadsnamen.

De drie steden van Overijsel en Groningen besloten in 1488 volgens acte, gedateerd „in profesto Simonis et Jude” (27 Oct.) munten van een zelfde type, waarde en gehalte te slaan, ook, evenals in 1479, wegens „de dwelynge in den payemente”. Zij kwamen overeen dat geslagen zouden worden:

een Stichtsche stuiver, die een waarde zou hebben van $\frac{1}{20}$ Rynschen gulden, 6 penningen fijn zilver zou

bevatten en 89 op het mark troys ¹⁾ zouden gaan.

2. een Halve Stichtsche stuiver (of Butken), ter waarde van $\frac{1}{40}$ Rynschen gulden van 4 penningen fijn zilver en gaande 120 stuks op het mark troys.

3. een Oirtkens Stuver ter waarde van $\frac{1}{80}$ Rynschen gulden, van 3 penningen fijn en gaande 184 stuks op het mark troys.

Als onderdeelen van den Stichtschen Stuiver zouden geslagen worden plakken en halve plakken ter waarde van $\frac{1}{8}$ en $\frac{1}{16}$ stuiver, terwijl er „duythmers” (duiten) zouden worden gemunt ter waarde van $\frac{1}{32}$ stuiver ²⁾. Den „Oirtkens Stuver” (No. 65) had Prof. VAN DER CHIJS nimmer in natura gezien, hij werd aangekocht voor het Museum „de Waag” te Deventer, was echter te slecht bewaard, om te kunnen worden afgebeeld.

De Nos. 57—65 zijn volgens deze overeenkomst geslagen.

57. 1488. Stichtsche stuiver te Deventer geslagen.
v. D. CHIJS, pl. IX. 1.

2.

58.

- *58. 1488. Als voren, als de voorgaande, maar de volgorde der wapenschildjes op de voorzijde aldus: $\Omega\Omega\Omega'$ (Kampen) $\Omega\Omega'$ (Deventer) $\Omega\Omega\Omega'$ (Zwolle).

Verg. v. D. CHIJS, pl. IX. 1.

1.

¹⁾ 1 Mark Troys is 246,08386 gr.

²⁾ M. VAN DOORNINCK, *Gedenkpenningen en Munten uit de penningkas van een lie/hebbber der hedendaagsche penningkunde*. Deventer 1833. p. 46. COST JORDENS. I. c. en v. D. CHIJS, p. 278.

59.

- *59. 1488. Als voren, als de voorgaande, maar de volgorde der wapenschildjes op de voorzijde aldus: $\Omega O \Omega \text{E}$ (Zwolle) $\Omega O \text{O} \text{E}$ - (Deventer) $\Omega \text{A} \text{V} \text{E}$ (Kampen).

Verg. v. d. CHJS, pl. IX. 1.

1.

- *60. 1488. Stichtsche stuiver te Kampen geslagen.
v. d. CHJS, pl. IX. 2.

1.

61.

- *61. 1488. Stichtsche Stuiver te Zwolle geslagen.
Verg. v. d. CHJS, pl. IX. 3, maar de volgorde der wapenschildjes op de voorzijde aldus: $\Omega O \Omega \text{E}$ (Kampen), $\Omega O \text{V} \text{T}$ (Zwolle) $\Omega \text{W} \text{O} \text{L}$ (Deventer).

1.

62. 1488. Halve Stichtsche Stuiver te Deventer geslagen.

v. d. CHJS, pl. X. 4.

41.

- *63. 1488. Halve Stichtsche Stuiver te Kampen geslagen.

v. d. CHJS, pl. X. 5.

3.

- *64. 1488. Halve Stichtsche Stuiver te Zwolle geslagen.
v. D. CHJS, pl. X. 6. 2.

65. 1488. Oirtkens Stuiver ($\frac{1}{4}$ stuiver) te Deventer geslagen. Type van den Halven Stichtschen Stuiver van Deventer, bij v. D. CHJS, pl. X. 4 afgebeeld. 1.

Voorzijde: De wapens der steden Deventer, Kampen en Zwolle naar elkander gekeerd, waartusschen D. Omschrift: $\text{MOM} - \text{NOVT} - \text{D'VE}'$ -. Keerzijde: Het wapenschild van Deventer: Adelaar met het wapenschildje van het Oversticht tusschen de pooten rustende op een gebloemd kruis. Omschrift: $\text{MOM} - \text{O} * \text{DM} - \text{M} * \text{CC} - \text{CC} * 88$.

Aangekocht door het Museum «De Waag» te Deventer.

DEVENTER.

66.

- *66. 1492. Stuiver. (Stichtsche Stuiver?) Type van den bij v. D. CHJS, pl. XII. 20 afgebeelden. Het omschrift der voorzijde luidt: $\text{+ MOM} - \text{NOVT} - \text{D'VE} \text{NTRIT}$. Tusschen de beide wapenschildjes * D'. Keerzijde: Versierd kruis als bij v. D. CHJS, maar in het

Aantal.

- hart nog het wapenschildje van het Oppersticht. Omschrift: $\text{AN}' * \text{D} - \text{N}' * \text{N} - \text{CCCC} - \text{XCII}$. 1.
- *67. 1500. Stuiver (Stichtsche stuiver?). De adelaar op de voorzijde met de wapenschildjes van Deventer en van het Oppersticht tusschen de pooten. 1.
- v. D. CHIS, Suppl. pl. XIII. 4.

68.

68. Zilveren munt. 1.

Voorzijde: De H. LEBUNUS binnen een Gothisch gebouw, in de rechterhand de kruisvaan houdende, vóór hem de wapenschildjes van Deventer en het Oppersticht. Omschrift: $\text{SCS}' * \text{LEB} - \text{VIN} \circ 1500$. Tusschen de beide wapenschildjes een sterretje. Keerzijde: Binnen een compartiment het wapenschild van Deventer, met ter weerszijden twee kleinere wapenschildjes van Deventer en het Oppersticht. Onder het groote wapenschild van Deventer eene versiering.

v. D. CHIS, pl. XII. 25 en pag. 310. Zilver 3 gram.

Deze munt was tot heden slechts bekend in één enkel exemplaar (als piedfort), wegende 20 gram, welk stuk

in het Kon. Penningkabt. berust. Prof. VAN DER CHIJS meende, dat het „misschien heeft moeten dienen als proef voor eenen Deventerschen Clemmergulden, waarvan de munting echter nimmer tot stand is gekomen”. De heer J. F. G. MEIJER, die in den *Algemeenen Konst- en Letterbode* van 1855 eene bespreking gaf van het werk van Prof. VAN DER CHIJS „*de Munten der voormalige Heeren en steden van Overijssel*”, hield het — naar den omvang der munt te oordeelen (28 mM.) — er voor dat men hier niet te doen had met een proef voor een gouden Clemmergulden, waarvan de doorsnede gemiddeld 24 mM. bedraagt, maar met de proef voor een zilveren munt, en wel naar het voorbeeld der zoogenaamde radergroschen door de vorsten aan den Rijn geslagen. Door het vinden van een exemplaar in enkele zwaarte is de veronderstelling van den heer MEIJER na ruim 60 jaren bevestigd: het zal een proef voor een zilveren munt zijn geweest, zooals er b.v. ook door den aartsbisschop van Mainz, THEODOOR, GRAAF VAN ERBACH, geslagen zijn ¹⁾.

Het stuk werd door het Museum „De Waag” te Deventer aangekocht.

69.	1503. Stuiver met den H. LEBUINUS. v. D. CHIJS, pl. XII. 26.	2.
70.	1509. Stuiver als voren. v. D. CHIJS, pl. XII. 28.	50.
71.	1509. Stuiver. v. D. CHIJS, pl. XII. 31.	386.
KAMPEN.		
72.	Dubbele Groot. v. D. CHIJS, pl. XV. 8.	1.
*73.	Als voren. v. D. CHIJS, pl. XV. 9.	3.

¹⁾ Zie: H. PH. CAPPE. *Die Mainzer Münzen des Mittelalters*. Dresden 1856.

	Aantal.
74. Als voren. v. D. CHUJS, pl. XV. 10.	2.
75. Als voren. Het omschrift der keerzijde eindigt met Ω 01. Verg. v. D. CHUJS, pl. XV. 10.	1.
76. Dubbele Groot met den H. NICOLAAS. v. D. CHUJS, pl. XV. 11.	1.
*77. 1511. Dubbele Groot met den H. NICOLAAS. v. D. CHUJS, pl. XV. 17.	14.
*78. 1511. Groot met den H. NICOLAAS. v. D. CHUJS, pl. XVI. 18.	1.

ZWOLLE.

79. 1499. Dubbele Stuiver met den H. MICHAEL. v. D. CHUJS, pl. XVIII. 3.	3.
---	----

GRONINGEN.

80. 1463. Dubbele Jager. v. D. CHUJS, pl. XI. 58.	1.
81. 1498. Als voren. v. D. CHUJS, pl. XIII. 86.	3.
*82. 1499. Als voren. v. D. CHUJS, pl. XIV. 99.	1.
*83. 1499. Als voren, als de voorgaande, maar met GRONINGENS' . v. D. CHUJS, pl. XIV. 98.	1.
84. 1498. Jager. v. D. CHUJS, pl. XIII. 88.	1.
*85. 1498. Jager. v. D. CHUJS, pl. XIII. 89.	1.

	Aantal.
*86. 1498. Kromstaart. v. d. CHIJ, pl. XIII. 90.	1.
87. 1498. Als voren. v. d. CHIJ, pl. XIII. 91.	1.
*88. 1499. Jager. v. d. CHIJ, pl. XIV. 100.	1.
89. 1499. Stuiver. v. d. CHIJ, pl. XIV. 101.	11
90. 1499. Stuiver. Voorz. met GRONINGES. Verg. v. d. CHIJ, pl. XIV. 102.	2.
91. 1499. Stuiver. Voorz. met: GRONINGE. Verg. v. d. CHIJ, pl. XIV. 102.	1.
92. 1507. Jager. v. d. CHIJ, pl. XVI. 130.	1.
93. 1507. Halve Jager. v. d. CHIJ, pl. XVI. 133.	1.
94. 1508. Jager. v. d. CHIJ, pl. XVI. 136.	1.
95. 1508. Als voren. Keerz. $\overline{\text{XIII}} - \text{VIII} - *$ $\overline{\text{CCCCC}} * \text{VIII}$ Verg. v. d. CHIJ, pl. XVI. 136.	1.

* * De Nos. 92—95 hebben alle op de voorzijde het wapenschild van EDZARD, Graaf van Oost-Friesland en dat van de stad Groningen.

FRIESLAND.

96. ALBRECHT VAN SAKSEN. 1498—1500. Dubbele Sassenæer. v. d. CHIJ, pl. VI. 3.	7.
97. 1500. Groot, navolging der munten van Groningen. v. d. CHIJ, pl. VI. 5.	2.

Aantal.

98. 1500. Als voren. Het omschrift der voorzijde
eindigt met $\text{P}\eta\text{RI}$.
Verg. v. D. CHJS, pl. VI. 5. 3.

BRABANT.

99. ANTHONIE VAN BOURGONDIE. 1406—1415. Bot-
drager te Leuven geslagen.
DE WITTE ¹⁾, pl. XXII. 435. 1.
100. Halve Botdrager als voren.
DE WITTE, pl. XXII. 436. 1.
101. FILIPS DE GOEDE. 1430—1467. Dubbele Vier-
lander.
DE WITTE, pl. XXVI. 478. 1.
102. Vierlander.
DE WITTE, pl. XXVI. 479. 1.
103. KAREL DE STOUTE. 1467—1477. Patard.
DE WITTE, pl. XXVII. 504. 3.
104. Als voren.
DE WITTE, pl. XXVII. 505. 1.
105. Groot.
DE WITTE, pl. XXVII. 506. 3.
106. 1475. Vuurijzer, te Antwerpen geslagen.
DE WITTE, pl. XXVIII. 508.
107. MARIA VAN BOURGONDIE. 1477—1482. 1477.
Dubbel Vuurijzer, te Antwerpen geslagen.
DE WITTE, pl. XXVIII. 516. 1.
108. 1477. Vuurijzer te Antwerpen geslagen.
DE WITTE, pl. XXVIII. 519. 1.

¹⁾ ALPH. DE WITTE. *Histoire monétaire des Comtes de Louvain, ducs de Brabant et marquis du Saint Empire Romain*. Anvers 1894—1899. 3 dln.

	Aantal.
109. 1478. Vuurijzer als voren, met toren als muntteeken. DE WITTE, pl. XXIX. 520.	1.
110. 1479. Vuurijzer als voren. DE WITTE, pl. XXIX. 520.	2.
111. FILIPS DE SCHOONE, minderjarig. 1482—1494. 1482. Dubbel Vuurijzer. DE WITTE, pl. XXX. 541.	1.
112. Halve Groot, te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXIII. 581.	1.
113. 1492. Vuurijzer te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXIV. 588.	13.
114. Groot, te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXIV. 591.	1.
115. FILIPS DE SCHOONE, meerderjarig. 1494—1506. 1496. Dubbele Stuiver, te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXV. 608.	3.
116. 1498. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 608.	1.
117. 1500. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 609.	3.
118. 1503. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 609.	3.
119. 1504. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 609.	2.
120. 1505. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 609.	5.
121. 1503. Dubbele Stuiver, te Maastricht geslagen. DE WITTE, pl. XXXV. 610.	1.

	Aantal.
122. Stuiver, te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXV. 611.	12.
123. Stuiver, te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXV. 612.	28.
124. 1500. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 613.	1.
125. 1502. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 613.	3.
126. 1503. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 613.	2.
127. 1504. Als voren. DE WITTE, pl. XXXV. 613.	2.
128. KAREL V, minderjarig. 1506—1515. 1509. Dubbele Stuiver, te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXVII. 635.	2.
129. 1512. Als voren. DE WITTE, pl. XXXVII. 635.	5.
130. 1513. Als voren. DE WITTE, pl. XXXVII. 635.	2.
131. Stuiver, te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXVII. 636.	8.
132. Halve Stuiver, te Antwerpen geslagen. DE WITTE, pl. XXXVII. 637.	6.
133. 1512. Stuiver, te Maastricht geslagen. DE WITTE, pl. XXXVII. 645.	1.
134. 1510. Halve Stuiver, te Maastricht geslagen. DE WITTE, pl. XXXVII. 646.	1.
135. 1511. Als voren. DE WITTE, pl. XXXVII. 646.	1.
136. 1514. Als voren. DE WITTE, pl. XXXVII. 646.	2.

VLAANDEREN.

	Aantal.
137. LODEWIJK VAN MALE. 1346—1384. Groot. GAILLARD, ¹⁾ pl. XXVII. 219.	4.
138. FILIPS. 1384—1404. Groot. DESCHAMPS DE PAS, ²⁾ pl. VIII. 19.	7.
139. JAN ZONDER VREES. 1405—1419. Dubbele Groot. DESCHAMPS DE PAS, pl. X. 26.	1.
140. Groot. als voren. DESCHAMPS DE PAS, pl. X. 27	1.
141. FILIPS DE GOEDE, 1419—1467. Groot («Krom- staert»).	
DESCHAMPS DE PAS, pl. XI. 36.	1.
142. Dubbele Groot («Vierlander»).	
DESCHAMPS DE PAS, pl. XXI. 46. (48).	2.
143. Groot («Vierlander»).	
DESCHAMPS DE PAS, pl. XXI. 47. (49).	3.
144. KAREL DE STOUTE, 1467—1477. Dubbele Groot. DESCHAMPS DE PAS, pl. IV. 61. (65).	7.
145. Groot, als voren. DESCHAMPS DE PAS, pl. XIII. 62. (66).	28.
146. 1474. Dubbele Groot. DESCHAMPS DE PAS, pl. XIII. 66. (75).	3.
147. MARIA, 1477—1481. 1477. Dubbel Vuurijzer. DESCHAMPS DE PAS, pl. XVIII, 70. (83).	1.
148. 1478. Als voren. DESCHAMPS DE PAS, n°. 84.	1.
149. 1480. Als voren. DESCHAMPS DE PAS, n°. 89.	1.

¹⁾ V. GAILLARD. *Recherches sur les monnaies des comtes de Flandre.* Gand. 1857.

²⁾ DESCHAMPS DE PAS. *Essai sur l'histoire monétaire des comtes de Flandre.* (*Revue Numismatique.* Paris 1861—1866).

	Aantal.
150. 1480. Patard. DESCHAMPS DE PAS, pl. XVIII. 71. (92).	2.
151. FILIPS DE SCHOONE, minderjarig, 1482—1494. Groot. DESCHAMPS DE PAS, pl. XIV. 2. (13).	1.
152. Groot, als voren. DESCHAMPS DE PAS, pl. XIV. 7. (11.)	1.
153. FILIPS DE SCHOONE, meerderjarig. 1494—1506. Dubbele Patard. DESCHAMPS DE PAS, pl. VI. 74. (118—119).	6.
154. Patard. DESCHAMPS DE PAS, pl. VI. 77. (126).	126.
155. KAREL V, minderjarig. 1506—1515. Halve Patard. DESCHAMPS DE PAS, pl. I. 5. (9).	1.

HENEGOUWEN.

156. FILIPS DE GOEDE, 1433—1467. Vierlander. CHALON, ¹⁾ pl. XVII. 163, de leeuwen en lilies in de kantons van het kruis op de keerzijde juist in omgekeerde volgorde.	1.
---	----

NAMEN.

157. FILIPS DE SCHOONE, 1494—1506. Dubbele Patard. CHALON, ²⁾ pl. XVI. 215.	14.
158. 1499. Als voren. CHALON, pl. XVI. 216.	14.
159. 1502. Als voren. CHALON, pl. XVI. 216.	2.

¹⁾ R. CHALON. *Recherches sur les monnaies des comtes de Hainaut.* Bruxelles 1848.

²⁾ R. CHALON. *Recherches sur les monnaies des comtes de Namur.* Bruxelles 1858.

	Aantal.
160. 1503. Als voren. CHALON, pl. XVI. 216.	1.
161. KAREL V, minderjarig. 1506—1520. 1513. Halve Patard. CHALON, pl. XVII. 224.	1.
LUIK (bisdom).	
162. LODEWIJK VAN BOURBON. 1456—1482. 1476. Dubbele Patard. DE CHESTRET DE HANEFFE. 1) 351.	1.
163. 1478. Als voren. DE CHESTRET DE HANEFFE. 352.	7.
164. 1479. Als voren. DE CHESTRET DE HANEFFE. 352.	1.
165. 1479. Als voren. DE CHESTRET DE HANEFFE. 353.	1.
166. JAN VAN HOORN. 1484—1505. Patard. DE CHESTRET DE HANEFFE. 398.	2.
167. 1489. Heaume. DE CHESTRET DE HANEFFE. 415.	1.
168. ERARD VAN DER MARCK. 1506—1538. Dubbele Patard. DE CHESTRET DE HANEFFE. 434.	1.

Koninklijke Munten.

FRANKRIJK.

169. CHARLES VII. 1422—1461. Grand Plaque. HOFFMANN, 2) pl. XXXII. 12.	1.
---	----

1) J. DE CHESTRET DE HANEFFE. *Numismatique de la principauté de Liège et de ses dépendances*. Bruxelles 1888—1890.

2) H. HOFFMANN. *Les monnaies royales de France*. Paris 1878.

	Aantal.
170. Idem. Grand Blanc. HOFFMANN, pl. XXXIII. 36.	1.
171. LOUIS XI. 1461—1483. Grand Blanc. HOFFMANN, pl. XXXVII. 15.	2.
172. CHARLES VIII. 1483—1498. Douzain. HOFFMANN, pl. XXXVIII. 13.	1.
173. Idem. Douzain. HOFFMANN, pl. XXXVIII. 15.	3.
174. Idem. Douzain, voor Dauphiné geslagen. HOFFMANN, pl. XXXIX. 24.	1.

BOURGONDIË.

175. KAREL DE STOUTE. 1467—1477. Blanc. POEY D'AVANT ¹⁾ III. 5745, (pl. CXXXIII. 18).	1.
---	----

BRETAGNE.

176. JEAN IV. 1365—1399. $\frac{1}{2}$ Blanc, te Nantes geslagen. POEY D'AVANT I, pl. XXI. 12. (1017).	1.
177. Idem. Blanc, te Rennes geslagen. POEY D'AVANT I, pl. XXII. 7. (1100).	1.

DOMBES.

178. PIERRE II. 1482—1503. Blanc. POEY D'AVANT III. 5096, (pl. CXV. 2).	2.
--	----

ENGELAND.

179. HENRY V. 1413—1422. Groat, te Londen geslagen.	5.
--	----

¹⁾ F. POEY D'AVANT. *Monnaies féodales de France*. Paris 1858—1862.

	Aantal.
180. Idem. Half Groat, te Calais geslagen.	1.
181. EDWARD IV. 1461—1483. Groat, te Londen geslagen.	1.
182. Idem, te York geslagen.	1.
183. Idem, te Calais geslagen.	1.
184. Half Groat, te Londen geslagen.	1.

PORTUGAL.

185. ALFONSO V. 1438—1481. Meio Real. (Chimfram).	1.
---	----

Pauselijke Munten.

186. PAOLO III. 1464—1471. Grosso. CINAGLI. ¹⁾ 30.	3.
--	----

Aartsbisschoppelijke Munten.

BREMEN.

187. HEINRICH VON SCHWARZBURG. 1463—1496. Doppelgrote. JUNGK, ²⁾ pl III. 66.	2.
---	----

CAMBRAY.

188. HENRI DE BERGHES. 1480—1502. Escalin.	2.
--	----

KEULEN.

189. THEODORICH VON MÖRS. 1414—1463. Albus, te Köningsdorf geslagen. CAPPE. ³⁾ N ^o . 1093, (pl. XIV. 235).	1.
--	----

¹⁾ A. CINAGLI. *Le moneta dei Papi descritte in tavolo sinottiche*. Fermo 1848.

²⁾ H. JUNGK. *Die Bremischen Münzen*. Bremen 1875.

³⁾ H. PH. CAPPE. *Die Cölnische Münzen des Mittelalters*, Dresden 1853.

	Aantal.
190. 1447. Albus van Riel. v. MERLE. 1) 39.	1.
191. HERMANN VON HESSEN. 1480—1508. 1482. Tur- nose van Deutz. v. MERLE. 6.	1.
192. 1489. Groschen van Deutz. v. MERLE. 7.	1.
193. 1489. Groschen, als voren. v. MERLE. 8.	1.
194. 1502. Schilling. v. MERLE. 10—10a.	2.
195. 1503. Idem. v. MERLE. 12—13.	2.
196. 1506. Groschen. v. MERLE. 15.	1.
197. PHILIPP II VON DAUN. 1508—1515. 1511. Rader- albus. CAPPE. 1220.	1.
198. 1508. Schilling. v. MERLE. 24.	1.
199. 1511. Schilling. CAPPE. 1221.	2.
200. 1512. Raderalbus. CAPPE. 1225.	2.
201. 1512. Schilling. CAPPE. 1226.	5.
202. 1513. Raderalbus. CAPPE. 1230.	3.

1) *Beschreibung der Cölnischen Münzsammlung des Domherrn VON MERLE. Cöln 1792.*

	Aantal.
203. 1513. Schilling. CAPPE. 1233.	2.
204. 1515. Raderalbus. v. MERLE. 2.	1.
205. 1516. Schilling. v. MERLE. 5.	2.

MAINZ.

206. ADOLPH II, Graf von Nassau. 1461—1475. Groschen.	1.
207. JACOB VON LIEBENSTEIN. 1504—1508. 1507. Groschen. CAPPE. 1) 726.	1.

TRIER.

208. JOHAN VON BADEN. 1456—1503. Schilling.	3.
209. Als voren. Groschen van Coblenz.	1.

Bisschoppelijke Munten.

MUNSTER.

210. KONRAD, GRAF VON RITBERG. 1497—1508. Groschen. Grote. 2) 100.	4.
---	----

OSNABRÜCK.

211. ERICK VON BRAUNSCHWEIG. 1508—1532. Groschen.	1.
--	----

Keizerlijke Munten.

OOSTENRIJK.

212. FRIEDRICH III. 1440—1493. 1470. Kreuzer.	2.
---	----

¹⁾ H. PH. CAPPE. *Beschreibung der Mainzer Münzen des Mittelalters.* Dresden 1856.

²⁾ H. GROTE *Die Münsterschen Münzen des Mittelalters (Münzstudien I).*

TIROL.

	Aantal.
213. MAXIMILIAAN. 1496—1519. Kreuzer.	17.

BRANDENBURG.

214. JOACHIM en ALBRECHT. 1498—1513 1501. Groschen. <i>Cat.</i> HENCKEL. 189.	1.
--	----

BRUNSWIJK-WOLFENBÜTTEL

215. HEINRICH. 1491—1514. Andreasgroschen.	1.
--	----

GULIK, KLEEF, BERG.

216. KLEEF. JOHANN I. 1448—1481. Groschen. FARINA. ¹⁾ 1520.	1.
217. 1475. Albus. FARINA. 1530.	1.
218. JOHANNES II. 1481—1521. 1503. Dubbele Stuiver. FARINA. 1542.	17.
219. 1508. Als voren. Verg. FARINA. 1542.	1.
220. 1503. Groschen van Wesel. FARINA. 1543.	3.
221. 1509. Dubbele Stuiver. FARINA. 1544.	3.
222. 1504. Dubbele Stuiver met de zwaan, te Kleef geslagen.	12.
223. 1504. Als voren, te Wesel geslagen.	3.
224. 1508. Als voren, te Emmerik geslagen.	11.
225. Z. j. Stuiver.	3.
226. Z. j. Stuiver met de zwaan, te Emmerik geslagen.	3.
227. 1508. Groschen, te Emmerik geslagen.	1.
228. GULIK en BERG. WILHELM IV. 1475—1511. 1489. Dubbele Stuiver van Mühlheim. FARINA 1642.	1.

¹⁾ CARL FARINA. *Catalog seiner Sammlung*. Frankfurt a. Main 1893.

	Aantal.
229. 1500. Als voren. Verg. FARINA. 1642.	3.
230. 1503. Halve Groschen van Mühlheim. FARINA. 1644.	1.
231. 1511. Rheinischer Groschen.	1.
232. 1512. Halve Rheinische Groschen. FARINA. 1645.	1.
233. GULIK. KLEEF. BERG. Johann III. 1511—1539. 1512. Rheinischer Groschen. FARINA. 1649.	1.
234. 1512. Als voren. FARINA. 1650.	1.
235. 1513. Als voren. FARINA. 1651.	3.
236. 1514. Als voren. FARINA. 1651.	4.
237. 1513. Halve Rheinische Groschen. FARINA. 1652.	1.
OLDENBURG.	
238. JOHANN XIV. 1502. Flindrich. MERZDORF, ¹⁾ p. 38. 33.	1.
239. Als voren. 1505. Flindrich Cat. THOMSEN. 6221.	1.
PFALTZ.	
240. LUDWIG IV. 1436—1449. Bacharacher Albus.	1.
241. FRIEDRICH I. 1449—1476. Bacharacher Albus.	2.
242. Als voren. Heidelberger Albus.	1.

¹⁾ J. F. L. TH. MERZDORF. *Oldenburg's Münzen und Medaillens.*
Oldenburg 1860.

POMMEREN.

	Aantal.
243. Linie te Stettin.	
BOGISLAUS X. 1474—1523. 1492. Schilling.	2.

SAKSEN—MEISSEN.

244. WILHELM III. † 1482. Groschen.	1.
245. ERNST en ALBRECHT. Groschen.	1.
246. FRIEDRICH III. ALBRECHT. JOHANN. Engelgroschen.	22.
247. Als voren. Groschen.	27.
248. Als voren. Schneeberger Zins- of Muth-groschen.	8.
249. FRIEDRICH, GEORG, JOHANN. Engelgroschen, muntteeken: een zespuntige ster.	132.
250. Als voren. Engelgroschen, muntteeken: bloem en met: IEORIGVS.	2.
251. Als voren. Engelgroschen, muntteeken: bloem en met: GEORGIVS.	7.
252. Als voren. Engelgroschen, muntteeken: T.	30.
253. Als voren. Engelgroschen, muntteeken: een blad.	22.
254. Als voren. Groschen.	9.
255. FRIEDRICH, JOHANN, GEORG. 1507—1525. Engelgroschen, muntteeken: een zespuntige ster.	110.
256. Als voren. Engelgroschen, muntteeken: ✱.	70.
257. Als voren. Engelgroschen, muntteeken: T.	47.
258. Groschen. Lelie als muntteeken.	11.
259. Groschen. Zespuntige ster als muntteeken..	2.
260. Groschen. T als muntteeken.	12.
261. Groschen. Dubbele lelie als muntteeken.	5.

	Aantal.
262. Groschen. Twee gekruiste zwaarden als muntteeken.	6.
263. Groschen. * als muntteeken.	5.
GOERZ.	
264. LEONARD. 1454—1500. Kreuzer.	2.
LIPPE.	
265. BERNHARD. 1431—1511. Stuiver van Lemgo. GROTE. ¹⁾ 61.	2.
266. 1505. Stuiver. GROTE 63.	1.
267. 1509—1510. Idem. Verg. GROTE. 63.	9.
OOST-FRIESLAND.	
268. EDZARD I. 1491—1528. Groschen. KNYPHAUSEN. ²⁾ 6348.	1.
269. Idem. 1504. Turnose. KNYPHAUSEN. 6349.	7.
WESTFALEN.	
270. HERMANN IV van Hessen. 1480—1508. Groschen van Werl. Keerz. $\Omega O - \Omega' \Omega O V - WERL - ERSI$. Verg. Cat. TH. KIRSCH. (1912) pl. II. 690.	7.
*271. Als voren. Keerz. $\Omega O - \Omega' \Omega O V - WER - LENS$. Cat. TH. KIRSCH. (1912). pl. II. 690. In de „ <i>Valuacie van allen golde ende silvere payment In den lande van aueryssel in gheset van Fredericus van</i> “	1.

¹⁾ H. GROTE. *Lippische Geld- und Münzgeschichte*. Leipzig 1867.

²⁾ INN- UND KNYPHAUSEN. *Münz- und Medaillen-Kabinet*. Hannover. 1872—1877.

Aantal.

*Baden, biscop van Utrecht enn die gemeyne ridderscap van aueryssel enn by den steden deventer, campen en zwol*¹⁾. In den jaer MCCCCC enn IJ., te Zwolle gedrukt bij PETER Os van Breda, waarvan de minuut op het archief te Deventer aanwezig is ¹⁾ komt voor de „*Dortmonsche ende werltsche stuer, die een waarde hadden van 1 halve stu, een plack* ²⁾. Met dezen „*werltsche stuer*” zullen zonder twijfel de zeldzaam voorkomende Grosechen van Werl bedoeld zijn.

ITALIE.

272. SAVOYE. LUDOVICO. 1439—1465. Brianchi doppi.
PROMIS ³⁾ , pl. VIII. 6.	1.
273. AMADEO. IX. 1465—1472. Parpaglinole.	1.
274. BOLOGNA. Republiek 1376—1401. Grosso met
den H. PETRONIUS.	11.
275. MILAN GALEAZZO MARIA SFORZA. 1466—1476.
GROSSO.
GNECCHI ⁴⁾ , pl. XIV. 5.	3.

Stedelijke Munten.

276. AKEN. 1419. Turnosgroschen.
MENADIER ⁵⁾ . 116c.	1.
277. AKEN. 1421. Turnosgroschen.
MENADIER. 118.	1.
278. AKEN. 1489. Turnosgroschen.
MENADIER. 123b.	1.
279. AKEN. 1490. Turnosgroschen.
MENADIER. 123d.	3.

¹⁾ V. D. CHUS. *De munten van Overijssel*. p. 193.

²⁾ Idem. p. 198.

³⁾ D. PROMIS. *Monete dei Reali di Savoia*. Torino. 1841.

⁴⁾ FR. ed. E. GNECCHI. *Le monete di Milano*. Milano. 1884.

⁵⁾ J. MENADIER. *Die Aachener Münzen*. Berlin. 1913.

	Aantal.
280. BAZEL. Plappert.	1.
281. DORTMUND. FRIEDRICH III. 1440—1493. Groschen.	1.
282. » MAXIMILIAAN I. 1486—1519. Halve Groschen met den H. REINOLDUS.	3.
<i>Cat.</i> AD. MEYER. 58.	
283. GOETTINGEN. 1490. Kortling.	1.
284. GOSLAR. z. j. MATTHIAS Pfennig. KNYPHAUSEN. 5999.	29.
285. GOSLAR. 1504. Mariengroschen.	1.
286. » 1506. Als voren. KNYPHAUSEN. 6073.	2.
287. GOSLAR. 1510. Als voren. KNYPHAUSEN. 6084.	1.
288. HAMBURG. Schilling.	4.
289. HANNOVER. Kreuzgroschen. 1501. KNYPHAUSEN. 5169.	2.
290. KEULEN. Albus. CAPPE. 1257 (pl. V. 76).	10.
291. 1511. Halve Groschen. CAPPE. 1279.	1.
292. 1512. Raderalbus. CAPPE. 1281.	2.
293. 1515. Raderalbus. CAPPE. 1290.	2.
294. LUBECK. Schilling.	2.
295. NEUSS. Raderalbus met den H. QUIRINUS.	1.
296. » 1492. Breiter Groschen. <i>Cat.</i> P. JOSEPH. (1912) II. 5203.	2.
297. Beschadigde en afgesleten munten.	44.

's-Gravenhage, Aug. 1916.

A. O. VAN KERKWIJK.